

Het Korenhuis, van graanhof tot cultuurcentrum

DOOR DANNY VERBAAN

Het net ingrijpend opgeknapte Korenhuis aan de Prinsegracht en de drie aangrenzende panden hebben altijd een bont allegaartje van functies en gebruikers gehad. Slagers wogen in de langgerekte hal op de begane grond hun varkens, het Gemeentemuseum was nog een tijdje in het huis aan de zijkant gehuisvest en ook konden werklozen in het gebouw terecht om te praten over hun uitkering. Er lijkt geen einde aan te komen, in de bijdrage van C. Stal van het Gemeentearchief aan 'Het Korenhuis, een monumentaal complex van kunst en cultuur'. Dit jongste deeltje in de altijd mooi verzorgde VOM-reeks van de gemeente werd deze week gepresenteerd. Stal zette alle ontwikkelingen nog eens op een rijtje omdat het robuuste gebouw kortgeleden aan een nieuwe levensfase begon. Het vormt nu het markante onderkomen van Het Korenhuis, de kersverse instelling op het gebied van kunst en cultuur. Ze ontstond uit een huwelijk van de Stedelijke Muziekschool met het Centrum voor Kunstzinnige Vorming. Eigenlijk kende het gebouw al van begin af aan inwoning van allerlei onverwachte medegebruikers: het werd in 1663 geopend als handelscentrum in granen, erwten, bonen en zaden, maar al meteen vestigde zich op de eerste verdieping ook een gilde van zadel- en koetsmakers. Omstreeks 1685 nam het schilderkundig genootschap Pictura eveneens een aantal ruimtes in gebruik. De reden wordt in het boekje niet genoemd, maar het

gemeentebestuur verleende de kunstenaars allerlei privileges. Ze waren vrijgesteld van het betalen van huur, kregen subsidie voor de aanschaf van brandstof en mochten ook kunst verkopen - wat weer voor een aantrekkelijke bron van inkomsten zorgde.

Soldaten

Toen de Franse troepen Holland bezetten leek het even gedaan te zijn met het luxe bestaan van het kunstenaarsgilde. De nieuwe machthebbers stonden erop dat het genootschap onderdak verleende aan een groepje Franse soldaten en het lukte maar net dat te verhinderen. In een krachtig protest meldden de kunstenaars dat de korenbeurs een plaats was 'waar geen mens kan logeren'. Ze kregen nog hun zin ook. Wel moesten ze genoegen nemen met de komst van het 'Gezelschap ter beoeffening der proefondervindelijke Wijsbegeerte'. Ook dit vonden de kunstenaars eigenlijk maar niks; wantrouwend verwelkomden ze hun nieuwe burens, terwijl ze tegelijkertijd uit voorzorg de meeste schilderijen veilig wegstoppen achter slot en grendel. De handelaren in de grote hal trokken zich niets aan van wat er boven hun hoofd gebeurde. Ze waren reuzeblij met hun gloednieuwe behuizing, omdat ze voordien in de open lucht op de Grote Markt stonden. Om het koren en de zaden zo goed en zo kwaad als dat ging te beschermen tegen regen en wind hadden de kooplieden er overkappingen en luifels opgericht.

Gracht

De bouw van het Korenhuis maakte deel uit van de

ambitieuze plannen van het gemeentebestuur om Den Haag naar het westen te gaan uitbreiden. In het midden van de nieuweallee werd halverwege de zeventiende eeuw een brede gracht gegraven, bedoeld om een goede waterverbinding met de tuinders in het Westland te krijgen. Tegelijkertijd zou de Prinsegracht de doorstroming van de rest van het Haagse grachten- en kanalenstelsel ten goede komen.

In gedachten zagen de stadsbestuurders op de kaden een serie rijke patriciërswoningen verrijzen, maar dit voornemen is nooit goed uit de verf gekomen: er staan weliswaar mooie huizen tussen, de Prinsegracht heeft het nooit gehaald bij hetgeen er in de Amsterdamse binnenstad gebeurde. En eigenlijk is dat ook niet zo verwonderlijk, omdat Den Haag bij de nieuwbouwlocatie ook een varkensmarkt inrichtte en zelfs een tuchthuis neerzette.

Reclamatetekst

Het nieuwe VOM-boekje (68 pagina's, f 19,50) laat op overzichtelijke wijze de ontwikkelingen in en bij het Korenhuis de revue passeren. Net als in de andere deeltjes is ook nu weer veel zorg besteed aan het illustratiemateriaal. Desondanks bevat de publikatie hoofdstukken waarvan je je afvraagt of iemand daarop nu werkelijk zit te wachten. Zo wilde directeur J. Muiderman van Het Korenhuis een toelichting geven op de activiteiten van zijn nieuwe culturele centrum, maar zijn bijdrage is niet veel meer geworden dan een jubelende reclamatetekst. Daar komt nog bij dat het artikel van G.J. van den

Biggelaar over het bouwhistorisch onderzoek zó gedetailleerd is, met soms zulk technisch (en voor de leek onbegrijpelijk) vakjargon dat de meeste lezers al snel zullen afhaken.

Het overzichtelijke en goed leesbare verhaal over de geschiedenis van het pand zorgt gelukkig voor enige compensatie. Auteur Stal meldt daarin hoe de korenhandel het tot 1867 aan de Prinsegracht heeft volgehouden. De betekenis van die bedrijfstak bleek inmiddels zo te zijn afgenomen, dat het een groep slagers moeiteloos lukte de grote hal te verwerven voor de handel in varkens. In 1911 verhuisden zij naar het nieuwe slachthuisterrein aan de Neherkade en werd de Sociale Dienst de nieuwe gebruiker. De begane grond slibde dicht met een lange rij van piepkleine spreekhokjes voor de clientèle. Ook de GSD vertrok - in 1973 - naar de Neherkade, waarop het Koninklijk Conservatorium zich meldde. In 1979 verhuisde dit naar de nieuwbouw aan de Juliana van Stolberglaan en stond de Stedelijke Muziekschool op de stoep.

Verval

De omstandigheden waren niet bepaald om over naar huis te schrijven: het gebouw kampte met achterstallig onderhoud, lekkages en verval. Zelfs was de brandveiligheid niet gegarandeerd. Er is heel wat afgemopperd door de docenten van de Muziekschool voordat het gemeentebestuur eindelijk voldoende geld vrijmaakte voor de verbouwing, maar wie nu naar binnen wandelt zal zien dat het wachten niet voor niets is geweest. Het Korenhuis staat er weer als nieuw bij en kan er voorlopig weer even tegenaan.

adres: Prinsegracht 25

opmerking: Korenhuis

herkomst: Haagsche Courant	datum: 16 mei 1992
	neg.nr.:
Gemeente 's-Gravenhage	Hoofdafdeling Monumentenzorg